

Forum VI

2. Eurooppalainen katse ja vieraat kulttuurit

Näkökulmia tehtävien ja kuvien käsittelyyn

Kuvatehtävä s. 15

Pears'-saippuan mainos vuodelta 1890. Pohdi, miksi tuohon aikaan saatettiin julkaista näin rasistisia mainoksia.

- Tuon ajan käsitysten mukaan tummaihoiset olivat alemmaa rotua.
- Ei ollut tarvetta ajatella, mitä muut kansat tai tummaihoiset ajattelivat mainoksista.
- Tällainen mainos vetosi ostajiin ja loi mielikuvan tehokkaasta saippuasta.

Kuvatehtävä s. 20–21

Jean-Joseph Benjamin-Constantin (1845–1902) maalaus Marokon kuninkaallinen palatsi. Mitä orientalismille tyypillisiä piirteitä maalauksessa on?

- Leopardi luo eksoottista vaikutelmaa.
- Naiset hienoissa puvuissa ja kuvan sommittelu luovat mielikuvaa haaremin naisista.
- Maalauksen värimaailma, palatsin suuri koko ja kaariaukot luovat salaperäisyyden tuntua.
- Kuninkaalla on tummaihoisia palvelijoita.
- Esimerkiksi kankaissa ja seinissä on koristekuvioita.
- Värimaailma on voimakas, ja värien erot ovat suuret (tumma asu ja tumman vihreä seinävaate ja niiden vastapainona naisten vaaleanpunaiset puvut).

Tehtävä 1

Vertaile käsitteitä:

a) etnosentrismi – eurosentrismi

Etnosentrismi ja eurosentrismi ovat aatteita, joiden mukaan oma kulttuuri ja tavat ovat muita kulttuureja parempia. Etnosentrismi ylistää omaa kulttuuria, eurosentrismi eurooppalaista kulttuuria.

b) jalo villi – valkoisen miehen taakka

Jalo villi -näkömyksen mukaan alkukantaiset ihmiset olivat jaloja, koska kehitys ei ollut turmellut heitä. Valkoisen miehen taakka taas oli eurooppalainen ajattelutapa, jonka mukaan eurooppalaisten tehtävä oli sivistää alemmalla kulttuurisella tasolla olevia

kansoja. Kyseistä sivistämistä kutsuttiin taakaksi, koska eurooppalaiset kokivat sen raskaaksi.

c) etnoromantiikka – orientalismi

Etnoromantiikassa ihailaan vieraita kulttuureita, ja niitä pidetään eksoottisina. Orientalismissa eurooppalaiset käsittivät idän kulttuurin eksoottisena, sillä sitä tutkittiin eurooppalaisten näkökulmasta.

Tehtävä 2

Tutki kirjan kuvia. Miten niissä näkyvät edellisen tehtävän käsitteet?

- Tehtävään sopivia kuvia on esimerkiksi sivuilla 6, 14–15, 20–21 ja 35.

Tehtävä 3

Millaisina eurooppalaiset ovat kuvanneet "toisia" kulttuureja ja ihmisiä?

- Valistuksen aikana jalo villi -ajattelu:
  - "Toiset" nähtiin yksinkertaisina ja alkukantaisina.
  - Kehitys ja edistys eivät olleet heitä turmelleet.
- Orientalistisesti:
  - Idän kulttuurit ja kansat kuvattiin tunteenomaisesti – eksoottisina, salaperäisinä ja osin eroottisina.
- Matka- ja seikkailukirjoissa:
  - Vieraat kulttuurit on esitetty eksoottisina, ja niiden kuvaus on ollut usein hyvin mielikuvituksellista.
- Valkoisen miehen taakka -ajattelu:
  - Vieraat kulttuurit nähtiin takapajuisina ja sivistymättöminä.
  - Kuvauksissa oli paljon rasistisia piirteitä.
  - Vieraita kansoja luokiteltiin, ja esimerkiksi valistuskirjailija Voltaire piti orjuutta luonnollisena.
- Eurosentrisesti:
  - Vieraita kulttuureja on kuvattu oman historian näkökulmasta.
  - Esimerkiksi Japani kuvattiin 1600-luvulla takapajuiseksi ja sulkeutuneeksi kulttuuriksi, koska siellä vainottiin kristittyjä.

Tehtävä 4

Ota kantaa väitteeseen: Käsityksemme muista kulttuureista ja kansoista

kertovat paljon meidän omista asenteistamme ja arvoistamme.

- Ihminen katsoo muita kulttuureita oman kulttuurinsa taustaa vasten.
- Kuvaukset idän kulttuureista eksoottisine haaremeineen kertovat eurooppalaisten omista tukahdutetuista ja salaisista haaveista.

- Katsomme usein vieraita kulttuureita värittyneiden "silmläslasien" läpi. Etsimme muista kulttuureista piirteitä, jotka ovat meidän kulttuurissamme tärkeitä tai piirteitä, jotka tyydyttävät meidän seikkailun- ja kaukokaipuun nälkää.
- Esimerkiksi valkoisen miehen taakka -ajattelu heijastaa eurooppalaisten näkemystä omasta paremmuudestaan.

Tehtävä 5

Pohdi, voimmeko tuomita eurooppalaiset siitä, miten he kohtelivat muita kulttuureja 1800-luvulla.

Näkökulmia:

- Historia tieteenä ei ole arvottavaa. Se ei tuomitse eikä hyväksy. Historian tehtävänä on selvittää, mitä tapahtui ja miksi. Tapahtumien ja asenteiden syiden ymmärtäminen on tärkeää. Syy-yhteyksien ymmärtäminen ei kuitenkaan ole sama kuin asian hyväksyminen.
- Kysymykseen ei ole oikeaa vastausta vaan sen puolesta ja sitä vastaan voidaan esittää erilaisia argumentteja.
- Tuomitsemisen vastustamisesta voidaan perustella esimerkiksi seuraavasti:
  - Eurooppalaiset saivat aikaiseksi myös hyviä asioita.
  - Voidaanko tuomita asenteesta, jota tekijä ei ole tiennyt vääräksi tai tuomittavaksi tai jota aikanaan ei pidetty vääränä?
- Tuomitsemisen puolustamista voidaan perustella esimerkiksi seuraavasti:
  - Eurooppalaisten aikaansaamia negatiivisia asioita oli enemmän kuin positiivisia.
  - Eurooppalaiset käyttivät vieraita kulttuureja hyväkseen esimerkiksi imperialismiin aikakaudella.
  - Eurooppalaisten toimet esimerkiksi Belgian Kongossa olivat väkivaltaisia ja raakoja.
  - Eurooppalaisten asenteet olivat rasistisia.
  - Jos emme voi tuomita sillä perusteella, että ihmiset aikanaan luulivat toimivansa oikein, niin voimmeko tuomita Hitlerin Saksassa tapahtuneet natsien kansanvainot, joita he pitivät oikeina?

Tehtävä 6

Etsi kuva, joka ilmentää mielestäsi orientalismia. Erittele, mikä kuvassa on orientalismia.

- opiskelijan oma vastaus